

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA M. KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [M. CAMPOS
SÁNCHEZ-BORDONA] SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 12. septembrī¹

Apvienotās lietas C-596/16 un C-597/16

Enzo Di Puma

pret

Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) (C-596/16)

un

Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob)

pret

Antonio Zecca (C-597/16)

(*Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Eiropas Savienības Pamattiesību harta – Direktīva 2003/6/EK – Iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana – Valsts tiesību akti, kuros par tiem pašiem faktiem ir paredzēts administratīvs sods un kriminālsods – Attaisnojošs spriedums krimināllietā, kurā konstatēta kriminālpārkāpumam raksturīgu faktu neesamība – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pants – *Ne bis in idem* principa pārkāpums

1. Secinājumos lietā *Menci*², kas sniegti vienlaikus ar šiem secinājumiem, es analizēju, ciktāl ir piemērojams *ne bis in idem* princips, ja dažu dalībvalstu tiesību aktos par PVN nemaksāšanu ir atļauts kumulatīvi piemērot administratīvos sodus un kriminālsodus. Šis jautājums ir aplūkots arī šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai arī rīcība, par kuru uzlikts divkārtš sods, šajā gadījumā ietilpst “tirgus ļaunprātīgas izmantošanas”, konkrēti, iekšējās informācijas ļaunprātīgas izmantošanas, jomā.

2. Administratīvie sodi šajā jomā tika saskaņoti ar Direktīvu 2003/6/EK³, kas vēlāk tika atcelta ar Regulu (ES) Nr. 596/2014⁴. Ar šo pēdējo minēto regulu tika pilnīgi saskaņota administratīvo sodu uzlikšanas sistēma, savukārt ar Direktīvu 2014/57/ES⁵ tika saskaņoti, bet tikai daļēji, par šo rīcību uzliekamie kriminālsodi⁶.

1 Oriģinālvaloda – spāņu.

2 Lieta C-524/15 (turpmāk tekstā – “secinājumi lietā *Menci*”).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 28. janvāra Direktīva par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām (tirgus ļaunprātīgu izmantošanu) (OV 2003, L 96 16. lpp.).

4 Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Regula par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas regula) un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/6/EK un Komisijas Direktīvas 2003/124/EK, 2003/125/EK un 2004/72/EK (OV 2014, L 173, 12.6.2014., 1. lpp.). Direktīva 2003/6/EK tika aizstāta ar Regulu Nr. 596/2014 no 2016. gada 3. jūlija.

5 Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Direktīva par kriminālsodiem par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu (tirgus ļaunprātīgas izmantošanas direktīva) (OV 2014, L 173, 179. lpp.)

6 Nedz Regula Nr. 596/2014, nedz Direktīva 2014/57 *ratione temporis* nav piemērojamas lietai, kuras fakti radās 2005. gadā.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. 1950. gada Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija (turpmāk tekstā – “ECPAK”)

3. ECPAK pievienotā, Strasbūrā 1984. gada 22. novembrī parakstītā 7. protokola (turpmāk tekstā – “7. protokols”) 4. pantā “Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam” ir noteikts šādi:

“1. Nevienu nedrīkst no jauna tiesāt vai sodīt krimināllietā tajā pašā valstī par noziegumu, par kuru viņš jau ir ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu saskaņā ar šīs valsts likumu un soda izciešanas noteikumiem.

2. Iepriekšējā punkta nosacījumi nekavē atkārtotu lietas izskatīšanu saskaņā ar attiecīgās valsts likumu un soda izciešanas noteikumiem, ja ir jauni pierādījumi vai jaunatklāti apstākļi, vai ja iepriekšējā procesā ir pieļautas būtiskas kļūdas, kas varēja ietekmēt lietas iznākumu.

3. Nevar būt atkāpes no šī panta saskaņā ar Konvencijas 15. pantu.”

B. Savienības tiesības

1. Eiropas Savienības Pamattiesību harta

4. Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 50. pantu:

“Nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu.”

5. Ar 52. pantu Hartā atzīto tiesību un principu interpretācija un apjoms ir reglamentēti šādi:

“1. Visiem šajā Hartā atzīto tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos, un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Ievērojot samērīguma principu, ierobežojumus drīkst noteikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.

[..]

3. Ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā minētajā Konvencijā noteiktajām tiesībām. Šis noteikums neliedz Savienības tiesībās paredzēt plašāku aizsardzību.

4. Ciktāl šajā Hartā ir atzītas pamattiesības, kuru pamatā ir dalībvalstu kopējas konstitucionālās tradīcijas, šīs tiesības interpretē saskaņā ar minētajām tradīcijām.

[..]

6. Pilnībā ņem vērā valstu tiesību aktus un praksi, kā noteikts šajā Hartā.”

2. Atvasinātās tiesības tirgus ļaunprātīgas izmantošanas jomā

a) Direktīva 2003/6

6. Ar Direktīvu 2003/6 tika saskaņotas materiāltiesiskās normas par nepamatotu iekšējās informācijas izmantošanu un tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, uzliekot arī pienākumu dalībvalstīm valsts tiesību normās paredzēt administratīvus sodus par šī veida prettiesisku rīcību, neatkarīgi no kriminālvajāšanas par to.

7. Preambulas 38. apsvērumā ir noteikts:

“Lai nodrošinātu to, ka Kopienas regulējums attiecībā pret tirgus ļaunprātīgu izmantošanu ir pietiekami efektīvs, ir svarīgi, lai katrs saskaņā ar šo direktīvu noteiktu aizliegumu vai prasību pārkāpums tiktu tūlīt atklāts un sodīts. Šajā sakarā sankcijām jābūt pietiekami preventīvām un samērā ar pārkāpuma smagumam un gūtajai peļņai, un tās jāpiemēro konsekventi.”

8. Saistībā ar iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu 2. panta 1. punktā ir noteikts šādi:

“Dalībvalstis jebkurai otrajā daļā minētajai personai, kurai ir iekšēja informācija, aizliedz izmantot šo informāciju, tieši vai netieši, uz sava vai uz trešās personas rēķina iegādājoties vai realizējot tos finanšu instrumentus, uz kuriem minētā informācija attiecas, vai mēģinot tos iegādāties vai realizēt.

Pirmā daļā attiecas uz jebkuru personu, kurai ir minētā informācija:

- a) sakarā ar to, ka tā ir piederīga emitenta administratīvām struktūrām, pārvaldes vai uzraudzības iestādei, vai
- b) sakarā ar to, ka tai ir līdzdalība emitenta kapitālā;
- c) sakarā ar to, ka tai – saistībā ar darbu, profesiju vai pienākumiem – ir pieeja šai informācijai; vai
- d) sakarā ar tās noziedzīgu darbību.”

9. [Direktīvas] 2. pantu papildina 3. pants, saskaņā ar kuru:

“Dalībvalstis jebkurai personai, uz ko attiecas 2. pantā paredzētais aizliegums, liedz:

- a) izpaust iekšējo informāciju kādai citai personai, ja vien šāda izpaušana nenotiek, veicot savam darbam, profesijai vai pienākumiem parastas darbības;
- b) balstoties uz iekšēju informāciju, ieteikt citai personai vai to pamudināt iegādāties vai realizēt tādas finanšu instrumentus, uz kuriem attiecas minētā informācija.”

10. [Direktīvas] 14. pants ir formulēts šādi:

“Neskarot dalībvalstu tiesības uzlikt kriminālsankcijas, dalībvalstis atbilstoši saviem valsts tiesību aktiem gādā par to, lai varētu veikt attiecīgus administratīvus pasākumus vai piemērot administratīvas sankcijas pret personām, kas ir atbildīgas par to, ka pārkāpti noteikumi, kas pieņemti, īstenojot šo direktīvu. Dalībvalsts gādā par to, ka šie pasākumi ir efektīvi, samērā ar nodarījumu un preventīvi.”

b) Regula Nr. 596/2014

11. Saskaņā ar preambulas 71. apsvērumu:

“[...] būtu jāparedz administratīvu sodu un citu administratīvu pasākumu kopums, lai dalībvalstīs nodrošinātu kopēju pieeju un uzlabotu tā preventīvo ietekmi. Kompetentajai iestādei būtu jāspēj noteikt aizliegumu veikt pārvaldības darbības ieguldījumu brokeru sabiedrībās. Konkrētos gadījumos piemērojamās sankcijas būtu jānosaka, nepieciešamības gadījumā ņemot vērā tādus faktoros kā konstatētā finansiālā ieguvuma atdošana, pārkāpuma smagums un ilgums, atbildību pastiprinoši vai mīkstinoši faktori, nepieciešamība, lai soda naudai būtu preventīva ietekme, un attiecīgā gadījumā būtu jāparedz iespēja samazināt sodu, ja pārkāpējs sadarbojas ar kompetento iestādi. Konkrētāk, īpaši nopietnu pārkāpumu gadījumā uzliekamās administratīvās soda naudas faktiskais apmērs var sasniegt regulā paredzēto maksimālo līmeni vai augstāku līmeni, ko paredz valsts tiesību akti, bet mazāk nozīmīgu pārkāpumu gadījumā vai tad, ja panākta vienošanās, var piemērot ievērojamāki zemāku soda naudu. Šī regula neierobežo dalībvalstu spēju paredzēt stingrākus administratīvos sodus vai citus administratīvus pasākumus”.

12. Preambulas 72. apsvēruma ir formulēts šādi:

“Lai gan nekas nekavē dalībvalstis pieņemt administratīvo sodu, kā arī kriminālsodu noteikumus par vieniem un tiem pašiem pārkāpumiem, tām nevajadzētu būt pienākumam pieņemt administratīvo sodu noteikumus par šīs regulas pārkāpumiem, uz kuriem no 2016. gada 3. jūlija jau attiecas valsts krimināltiesības. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem dalībvalstīm par vienu un to pašu pārkāpumu nav obligāti jāpiemēro gan administratīvi sodi, gan kriminālsodi, taču tās var šādi rīkoties, ja to pieļauj attiecīgo valstu tiesību akti. Tomēr kriminālsodu saglabāšanai tā vietā, lai piemērotu administratīvus sodus par šīs regulas vai Direktīvas 2014/57/ES pārkāpumiem, nebūtu jāmazina vai citādi jāietekmē kompetento iestāžu spēja sadarboties un piekļūt informācijai un laikus apmainīties ar informāciju ar kompetentajām iestādēm citās dalībvalstīs šīs regulas piemērošanas nolūkā, tostarp pēc ikviena attiecīga pārkāpuma nodošanas kompetentajām tiesu iestādēm kriminālvajāšanai.”

13. Saskaņā ar preambulas 77. apsvērumu:

“Šajā regulā ir ievērotas pamattiesības un principi, kas atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (Harta). Tādēļ regula būtu jāinterpretē un jāpiemēro saskaņā ar minētajām tiesībām un principiem. [...]”

14. [Regulas] 14. pants attiecas uz iekšējās informācijas izmantošanas un iekšējās informācijas nelikumīgas izpaušanas aizliegumu, un tajā ir noteikts:

“Persona nevar:

- a) iesaistīties iekšējās informācijas izmantošanā tirdzniecībā vai tās mēģinājumā;
- b) ieteikt citai personai iesaistīties iekšējās informācijas izmantošanā tirdzniecībā vai mudināt citu personu iesaistīties iekšējās informācijas izmantošanā tirdzniecībā; vai
- c) nelikumīgi izpaust iekšējo informāciju.”

15. Saistībā ar iekšējās informācijas izmantošanu un ieteikumiem trešajām personām to izmantot 8. pantā ir noteikts šādi:

“1. Šīs regulas nolūkiem iekšējās informācijas izmantošana tirdzniecībā notiek, ja personas rīcībā ir iekšējā informācija un tā šo informāciju izmanto, savā vārdā vai trešās personas vārdā tieši vai netieši iegādājoties vai atsavinot finanšu instrumentus, uz kuriem attiecas šī informācija. [...]”

2. Šajā regulā ieteikums citai personai iesaistīties iekšējās informācijas izmantošanā tirdzniecībā vai mudinājums citai personai iesaistīties iekšējās informācijas izmantošanā tirdzniecībā notiek, ja šīs personas rīcībā ir iekšējā informācija un:

- a) tā, pamatojoties uz minēto informāciju, iesaka citai personai iegādāties vai atsavināt finanšu instrumentus, uz kuriem minētā informācija attiecas, vai mudina minēto personu veikt šādu iegādāšanos vai atsavināšanu; vai
- b) tā, pamatojoties uz minēto informāciju, iesaka citai personai atcelt vai mainīt rīkojumu attiecībā uz finanšu instrumentu, uz ko attiecas minētā informācija, vai mudina minēto personu veikt šādu atcelšanu vai mainīšanu.

3. Šā panta 2. punktā minēto ieteikumu vai mudinājumu izmantošana ir iekšējās informācijas izmantošana tirdzniecībā šā panta nozīmē, ja persona, kas izmanto šo ieteikumu vai mudinājumu, zina vai tai būtu jāzina, ka tie ir pamatoti ar iekšējo informāciju.

[..]”

16. Attiecībā uz iekšējās informācijas nelikumīgu izpaušanu 10. pantā ir noteikts:

“1. Piemērojot šo regulu, iekšējās informācijas nelikumīga izpaušana notiek, ja personas rīcībā ir iekšējā informācija un tā minēto informāciju izpauž jebkurai citai personai, izņemot gadījumus, kad izpaušanu veic, izpildot parastos darba, profesionālos vai dienesta pienākumus.

[..]”

17. Sodi un citi administratīvi pasākumi 30. pantā ir reglamentēti šādi:

“1. Neskarot kriminālsodus un neskarot kompetento iestāžu uzraudzības pilnvaras saskaņā ar 23. pantu, dalībvalstis saskaņā ar valstu tiesību aktiem paredz kompetentajām iestādēm pilnvaras piemērot atbilstīgus administratīvus sodus vai citus administratīvus pasākumus vismaz par šādiem pārkāpumiem:

- a) šīs regulas 14. un 15. panta, 16. panta 1. un 2. punkta, 17. panta 1., 2., 4., 5. un 8. punkta, 18. panta 1. līdz 6. punkta, 19. panta 1., 2., 3., 5., 6., 7. un 11. punkta un 20. panta 1. punkta pārkāpumiem; un
- b) nesadarbošanos vai nepakļaušanos izmeklēšanai, inspekcijai, vai pieprasījumam, kā minēts 23. panta 2. punktā.

Dalībvalstis līdz 2016. gada 3. jūlijam var pieņemt lēmumu neparedzēt noteikumus par administratīvajiem sodiem kā minēts pirmajā daļā, ja par pārkāpumiem, kas minēti attiecīgās daļas a) vai b) apakšpunktā, to valsts tiesību aktos jau ir paredzēti kriminālsodi. Ja dalībvalstis pieņem šādu lēmumu, tās detalizēti paziņo Komisijai un EVTI attiecīgās daļas to krimināllikumā.

Līdz 2016. gada 3. jūlijam dalībvalstis detalizēti paziņo Komisijai un EVTI pirmajā un otrajā daļā minētos noteikumus. Tās nekavējoties ziņo Komisijai un EVTI par jebkādiem to turpmākiem grozījumiem.

2. Dalībvalstis saskaņā ar valstu tiesību aktiem nodrošina, ka kompetentajām iestādēm ir pilnvaras par pārkāpumiem, kas minēti 1. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā, piemērot vismaz šādus administratīvus sodus un veikt vismaz šādus administratīvus pasākumus: [..]”

c) Direktīva 2014/57

18. Saskaņā ar preambulas 22., 23. un 27. apsvērumu:

“(22) Šajā direktīvā noteiktie pienākumi savos tiesību aktos paredzēt sodus fiziskām personām un sankcijas juridiskām personām neatbrīvo dalībvalstis no pienākuma savos tiesību aktos paredzēt administratīvus sodus un citus pasākumus par Regulā (ES) Nr. 596/2014 noteiktajiem pārkāpumiem, ja vien dalībvalstis saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 596/2014 nav nolēmušas savos tiesību aktos noteikt tikai kriminālsodus par šādiem pārkāpumiem.

(23) Šīs direktīvas darbības joma ir noteikta tā, lai papildinātu un efektīvi īstenotu Regulu (ES) Nr. 596/2014. Lai gan saskaņā ar šo direktīvu noziedzīgiem nodarījumiem vajadzētu būt sodāmiem, ja tie izdarīti ar nodomu un vismaz nopietnos gadījumos, sodu noteikšanai par Regulas (ES) Nr. 596/2014 pārkāpumiem nav nepieciešams pierādīt nodomu vai kvalificēt šos pārkāpumus kā nopietnus. Piemērojot valsts tiesību aktus, ar kuriem transponē šo direktīvu, dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai kriminālsodu piemērošana par nodarījumiem saskaņā ar šo direktīvu un administratīvo sodu piemērošana saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 596/2014 neradītu *ne bis in idem* principa pārkāpumu.

[..]

(27) Direktīvā ņemtas vērā pamattiesības un ievēroti principi, kas noteikti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (harta), kā atzīts LES. Konkrētāk, tā būtu jāpiemēro, pienācīgi ievērojot tiesības [..] netikt divreiz tiesātam vai sodītam kriminālprocesā par to pašu noziedzīgo [nodarījumu] (50. pants).”

19. Saistībā ar iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un ieteikšanu trešajai personai vai pamudinājumiem to izmantot 3. pantā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka iekšējās informācijas izmantošanu tirdzniecībā, ieteikšanu citai personai vai citas personas pamudināšanu iesaistīties iekšējās informācijas izmantošanā tirdzniecībā, kā minēts 2. līdz 8. punktā, uzskata par noziedzīgu nodarījumu vismaz nopietnos gadījumos un ja tā izdarīta ar nodomu.

2. Saskaņā ar šo direktīvu iekšējās informācijas izmantošana tirdzniecībā notiek, ja personas rīcībā ir iekšējā informācija un tā šo informāciju izmanto, savā vai trešās personas vārdā tieši vai netieši iegādājoties vai atsavinot finanšu instrumentus, uz kuriem attiecas šī informācija.

3. Šo pantu piemēro jebkurai personai, kuras rīcībā ir iekšējā informācija, jo:

[..]

c) personai ir piekļuve informācijai, izpildot darba, profesionālos vai dienesta pienākumus; vai

[..]

Šo pantu piemēro arī jebkurai personai, kura iekšējo informāciju ir ieguvusi citos, nevis iepriekšējā daļā minētajos apstākļos, ja šī persona zina, ka tā ir iekšējā informācija.”

20. [Direktīvas] 4. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka iekšējās informācijas nelikumīgu izpaušanu, kā minēts 2. līdz 5. punktā, uzskata par noziedzīgu nodarījumu vismaz nopietnos gadījumos un ja tas izdarīts ar nodomu.”

21. Atbilstoši 7. pantam attiecībā uz kriminālsodiem fiziskām personām:

“1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka par 3. līdz 6. pantā minētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem ir paredzēti iedarbīgi, samērīgi un atturoši kriminālsodi.

2. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka par 3. un 5. pantā minētajiem nodarījumiem maksimālais sods ir brīvības atņemšana uz vismaz četriem gadiem.

3. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka par 4. pantā minēto nodarījumu maksimālais sods ir brīvības atņemšana uz vismaz diviem gadiem.”

22. Saskaņā ar 13. panta 1. punktu dalībvalstis līdz 2016. gada 3. jūlijam pieņem un publicē normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu direktīvas prasības.

C. Itālijas tiesības

23. *Decreto Legislativo n. 58/1998, Testo unico delle disposizioni in materia di intermediazione finanziaria* (Likumdošanas dekrēts Nr. 58/1998, Tiesību normu finanšu starpniecības jomā vienotais dokuments; turpmāk tekstā – “TUF”) 184. pantā, redakcijā, kas bija piemērojama lietas faktiem, bija noteikts šādi:

“1. Ar brīvības atņemšanu no viena līdz sešiem gadiem un ar naudas sodu no EUR 20 000 līdz EUR 3 000 000 apmērā soda ikvienu, kura rīcībā ir iekšējā informācija kā emitenta pārvaldes, pārvaldības vai pārraudzības struktūru loceklim vai kā emitenta kapitāla daļu turētājam, vai arī tāpēc, ka viņš veic darbu, strādā profesijā vai pilda dienesta, arī civildienesta, pienākumus, vai amata pienākumus, un kurš:

- a) izmantojot šo informāciju, tieši vai netieši, savā vārdā vai trešo personu vārdā iegādājas, pārdod finanšu instrumentus vai veic ar tiem citas darbības;
- b) izpauž šo informāciju citiem, un tas nenotiek, pildot darbu, strādājot profesijā vai pildot dienesta pienākumus vai amata pienākumus;
- c) iesaka citiem vai mudina citus uz šīs informācijas pamata veikt kādu no a) punktā minētajām darbībām.

2. Tādu pašu sodu, kas minēts 1. punktā, piemēro ikvienam, kura rīcībā ir iekšēja informācija un kurš noziedzīgas rīcības sagatavošanas vai veikšanas nolūkā veic kādu no tajā pašā 1. punktā minētajām darbībām. [..]”

24. *TUF* tika grozīts ar *legge 18 aprile 2005, n. 62, disposizioni per l'adempimento di obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia alle Comunità europee, legge comunitaria 2004* ([2005. gada] 18. aprīļa Likums Nr. 62/2005; Noteikumi par to, kā izpildīt pienākumus, kas izriet no Itālijas piederības Eiropas Kopienai, 2004. gada Kapienu likums), lai stiprinātu *Consob* pilnvaras, piešķirot tai tostarp tiesības autonomi uzlikt administratīvos sodus par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu. Konkrēti, ar šo likumu *TUF* tika ieviests 187.*bis* pants, kas ir formulēts šādi:

“1. Neskarot kriminālsodus, kad nodarījums ir noziegums, ar administratīvu naudas sodu no EUR 100 000 līdz EUR 15 000 000 apmērā soda ikvienam, kura rīcībā ir iekšējā informācija kā emitenta pārvaldes, pārvaldības vai pārraudzības struktūru loceklim vai kā emitenta kapitāla daļu turētājam, vai arī tāpēc, ka viņš veic darbu, strādā profesijā vai pilda dienesta, arī civildienesta, pienākumus, vai amata pienākumus, un kurš:

- a) izmantojot šo informāciju, tieši vai netieši, savā vārdā vai trešo personu vārdā iegādājas, pārdod finanšu instrumentus vai veic ar tiem citas darbības;
- b) izpauž informāciju citiem, un tas nenotiek, pildot darbu, strādājot profesijā vai pildot dienesta pienākumus vai amata pienākumus;
- c) iesaka citiem vai mudina citus uz šīs informācijas pamata veikt kādu no a) punktā minētajām darbībām.

2. Sodu, kas minēts 1. punktā, piemēro ikvienam, kura rīcībā ir iekšējā informācija un kurš noziedzīgas rīcības sagatavošanas vai veikšanas nolūkā veic kādu no tajā pašā 1. punktā minētajām darbībām.

[..]

4. Šā panta 1. punktā minēto sodu piemēro arī ikvienam, kura rīcībā ir iekšējā informācija un kurš, zinādam vai, ievērojot parasto rūpību, varēdams zināt, ka tā ir iekšēja informācija, veic kādu no tajā aprakstītajām darbībām. [..]”

25. Saskaņā ar *TUF* 187.*duodecies* panta 1. punktu:

“187.*septies* pantā paredzēto administratīvo pārbaudes procedūru un iebildumu procedūru nevar apturēt tāpēc, ka ir uzsākts kriminālprocess par to pašu faktu vai faktiem, kuru noteikšana ir atkarīga no attiecīgā lēmuma.”

26. *TUF* 187.*terdecies* panta 1. punktā ir precizēts:

“Ja par to pašu faktu noziedzniekam vai juridiskai personai piemēro administratīvo naudas sodu 187.*septies* panta [..] izpratnē, piedzen tikai to naudas soda un naudas soda saistībā ar noziedzīgu nodarījumu daļu, kas pārsniedz summu, kuru ir saņēmusi administratīvā iestāde.”

27. Saskaņā ar *Codice di procedura penale* (Kriminālprocesa kodekss) 654. pantu neatsaucamam notiesājošam vai attaisnojošam spriedumam krimināllietā attiecībā uz apsūdzēto personu, civilprasītāju [krimināllietā] un civiltiesiski atbildīgu personu, kura ir piedalījusies vai iestājusies kriminālprocesā, ir *res judicata* spēks civilprocesā vai administratīvajā procesā.

II. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

28. Saskaņā ar to faktu izklāstu, par kuriem *Consob* ir uzlikusi sodus⁷, *A. Zecca* un *E. Di Puma* iegādājās noteiktu akciju skaitu, izmantojot iekšējo informāciju. Konkrēti, *A. Zecca*, kas bija *Deloitte Financial Advisory Services S.p.a.* “*Transaction Services*” nodaļas vadītājs, bija attiecīga informācija par projektu saistībā ar *Guala Closures S.p.a.* akciju iegādi publiskā piedāvājumā. Tāpat viņam bija iekšējā informācija par projektu saistībā ar kontroles pārņemšanu pār *Permasteelisa S.p.a.*

29. *A. Zecca* 2008. gadā šo informāciju paziņoja *E. Di Puma* un pamudināja viņu nopirkt šo abu sabiedrību akcijas. Pēdējais minētais 2008. gada 30. septembrī nopirka 4000 *Guala Closures* akcijas un 2008. gada 14. un 17. oktobrī ar *A. Zecca* palīdzību iegādājās 2375 *Permasteelisa* akcijas.

30. *Consob* uzsāka administratīvu procedūru 2009. gada 17. septembrī un tās beigās ar 2012. gada 7. novembra lēmumu uzlika sodu *A. Zecca* par *TUF 187.bis* panta 1. punkta a) un c) apakšpunktā minēto pārkāpumu, nosakot: i) naudas sodu EUR 100 000 apmērā par to, ka viņš bija pamudinājis *E. Di Puma* nopirkt *Guala Closures* akcijas; ii) otru naudas sodu EUR 100 000 apmērā par to, ka viņš bija izpaudis *E. Di Puma* iekšējo informāciju par projektu saistībā ar kontroles pārņemšanu pār *Permasteelisa*; iii) trešo naudas sodu EUR 100 000 apmērā par 2375 *Permasteelisa* akciju iegādi un iv) pagaidu aizliegumu uz sešiem mēnešiem veikt noteiktus pienākumus biržas sarakstā iekļautajās sabiedrībās⁸.

31. Piemērojot *TUF 187.bis* panta 4. punktu un 1. punkta a) apakšpunktu, *Consob* ar šo pašu lēmumu *E. Di Puma* noteica: i) naudas sodu EUR 100 000 par *Guala Closures* akciju iegādi; ii) otru naudas sodu EUR 100 000 apmērā par *Permasteelisa* akciju iegādi un iii) pagaidu aizliegumu uz sešiem mēnešiem veikt noteiktus pienākumus biržas sarakstā iekļautajās sabiedrībās.

32. Sodītās personas ar atšķirīgiem rezultātiem apstrīdēja *Consob* lēmumu *Corte di appello di Milano – Sezione Civile* (Milānas apelācijas tiesas Civillietu palāta). Minētā tiesa *E. Di Puma* prasību noraidīja (2013. gada 4. aprīļa spriedums), savukārt *A. Zecca* prasību apmierināja (2013. gada 23. augusta spriedums), konstatējot trūkumus apsūdzības paziņošanas veidā, un šī iemesla dēļ pasludināja viņam uzlikto sodu dzēšanu.

33. Par abiem spriedumiem tika iesniegtas kasācijas sūdzības: par pirmo no tiem kasācijas sūdzību iesniedza *A. Zecca* un par otro – *Consob*. Pirms nolēmumu pieņemšanas minētajās lietās *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija) uzdod Tiesai attiecīgus prejudiciālos jautājumus.

34. Turklāt *Consob* 2011. gada 2. decembrī nosūtīja Milānas prokuratūrai ziņojumu par *A. Zecca* un *E. Di Puma* darbību izmeklēšanas rezultātiem. Kriminālprocesā, kas tika ierosināts pēc šī ziņojuma, *Tribunale di Milano – Sezione penale* (Milānas tiesas Krimināllietu palāta) viņus attaisnoja par *TUF 184.* pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu pārmesto faktu neesamības dēļ. Prokuratūra spriedumu (2014. gada spriedums Nr. 6625) nepārsūdzēja, un tas kļuva galīgs⁹.

35. *A. Zecca* un *E. Di Puma* uz šo attaisnojošo spriedumu krimināllietā atsauca kasācijas sūdzībās par *Consob* uzliktajiem sodiem. Viņi it īpaši apgalvo, ka *Tribunale di Milano – Sezione penale* (Milānas tiesas Krimināllietu palāta) viņus attaisnoja par *TUF 184.* pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu pārmesto faktu neesamības dēļ un ka minētais spriedums ir ieguvis *res judicata* spēku. Tā kā šajā

7 Kā tiks paskaidrots turpinājumā, Itālijas krimināltiesā attaisnoja abus aizdomās turētos par noziedzīgu nodarījumu, kas izpaudās kā tirgus ļaunprātīga izmantošana.

8 Turklāt saskaņā ar *TUF 187.bis* panta 4. punktu tā izdeva rīkojumu konfiscēt viņa īpašumu par summu EUR 23 106,25 apmērā, kas atbilst noziedzīgo nodarījumu rezultātā iegūtajai peļņai.

9 *Consob*, kas kriminālprocesā rīkojās kā civilprasītāja, to pārsūdzēja, bet tas, kā apgalvo iesniedzējtiesa, neskar sprieduma *res judicata* spēku.

pantā paredzētā rīcība ir identiska rīcībai, kas *TUF 187.bis* pantā ir kvalificēta kā administratīvs pārkāpums¹⁰, uz kura pamata *Consob* uzlika sodu, viņi uzskata, ka pret viņiem tika uzsāktas divas procedūras par vienu un to pašu faktu, tādējādi pārkāpjot 7. protokola 4. pantā un Hartas 50. pantā minēto *ne bis in idem* principu.

36. *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa), kas pieņēma atsaukšanos uz attaisnojošu spriedumu krimināllietā, lai spriestu par iespējamo *res judicata* spēka ietekmi uz *Consob* noteiktajiem sodiem, atgādina, ka 2014. gada 4. marta spriedumā *Grande Stevens* u.c. pret Itāliju¹¹ ECT ir nospriedusi, ka Itālijas tiesību normas, ar kurām noteikts sods par administratīvo pārkāpumu saistībā ar tirgus manipulāciju, ir nesaderīgas ar tiesībām netikt divreiz tiesātam par vienu un to pašu rīcību, no faktiskā viedokļa raugoties.

37. Tomēr tiesai *a quo* ir šaubas par šīs ECT judikatūras piemērošanu Hartas 50. pantam, ņemot vērā Tiesas 2013. gada 26. februāra spriedumu *Åkerberg Fransson*¹².

38. Tāpēc *Corte suprema di cassazione* (Augstākā tiesa, Itālija) uzdod Tiesai šādus divus prejudiciālus jautājumus, kas abās tiesvedībās ir identiski:

- “1) Vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja ir galīgi konstatēts, ka nav bijis rīcības ar krimināltiesību pārkāpuma elementu, tas – bez vajadzības valsts tiesai veikt turpmākus novērtējumus – nepieļauj iespēju uzsākt vai turpināt turpmāku procesu par tiem pašiem faktiem nolūkā uzlikt sodus, kurus to rakstura un bardzības pakāpes dēļ var kvalificēt kā kriminālsodus?
- 2) Vai valsts tiesai, izvērtējot sodu efektivitāti, samērīgumu un preventīvo raksturu, lai noteiktu, vai pastāv Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā minētā *ne bis in idem* principa pārkāpums, ir jāņem vērā Direktīvā 2014/57/ES noteiktie soda ierobežojumi?”

39. Rakstveida apsvērumus iesniedza *A. Zecca, E. Di Puma*, Itālijas, Vācijas un Portugāles valdības, kā arī Komisija. Abas lietas tika apvienotas un nodotas Tiesas virspalātai, un tiesas sēde notika 2017. gada 30. maijā, kurā vienlaikus tika izskatītas arī lietas *Menci* (C-524/15) un *Garlsson Real State* u.c. (C-537/16). Tiesas sēdē mutvārdu apsvērumus šajās apvienotajās lietās sniedza *A. Zecca* un *E. Di Puma* pārstāvji, *Consob*, Itālijas un Vācijas valdības, kā arī Komisija.

III. Prejudiciālo jautājumu analīze

40. Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai saskaņā ar Hartas 50. pantu galīgi spriedumi krimināllietās, kuros ir atzīta noziedzīga nodarījuma saistībā ar tirgus ļaunprātīgu izmantošanu neesamība, pilnībā izslēdz jebkādas citas sodu uzlikšanas procedūras uzsākšanu vai turpināšanu par tiem pašiem faktiem, ja šajā procedūrā var tikt noteikti sodi, kuriem to rakstura un bardzības dēļ ir krimināltiesisks raksturs.

41. Otrajā jautājumā šī tiesa pauž šaubas par to, vai valsts tiesai, izvērtējot sodu efektivitāti, samērīgumu un preventīvo raksturu, ir jāņem vērā Direktīvā 2014/57 noteiktie ierobežojumi.

10 Abās tiesību normās ir paredzēts sods gan par noziedzīgu nodarījumu, gan par administratīvu pārkāpumu saistībā ar kādas sabiedrības akciju iegādi un tālākpārdošanu pēc iekšējās informācijas iegūšanas par tām.

11 ECT spriedums, 2014. gada 4. marts (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010).

12 Lieta C-617/10, turpmāk tekstā – “spriedums *Åkerberg Fransson*”, EU:C:2013:105.

42. Pirms ierosinu atbildi uz šiem jautājumiem, uzskatu, ka ir lietderīgi sniegt trīs precizējumus. Pirmais ir par to, ka šajā lietā neapšaubāmi ir piemērojams Hartas 50. pants, jo tiesisko regulējumu par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, saskaņā ar kuru tika noteikti strīdīgie sodi, Itālijas valsts ir pieņēmusi, lai valsts tiesībās transponētu Direktīvu 2003/6.

43. Hartas piemērošanas joma attiecībā uz dalībvalstu rīcību ir definēta tās 51. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru Hartas noteikumi uz tām attiecas tikai tad, ja tās piemēro Savienības tiesību aktus. Ar Hartu garantētās pamattiesības ir jāievēro, piemērojot valsts tiesību normas, kuras savukārt atspoguļo vai ar kurām piemēro Savienības normas¹³. Savukārt Tiesai nav kompetences lemt par tiesisko situāciju, kas neietilpst šajā jomā, un Hartas tiesību normas pašas par sevi nevar pamatot šādu kompetenci¹⁴.

44. Otrais precizējums attiecas uz Itālijas likumdevēja izvēli – piemērojot Direktīvu 2003/6, ieviest 2005. gadā sistēmu ar divkāršām procedūrām un sodiem (administratīvi sodi un kriminālsodi), lai sodītu par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu.

45. Šai divkāršajai sodu – administratīvo sodu un kriminālsodu – uzlikšanas sistēmai (*doppio binario sanzionatorio*) piemīt dažas iezīmes, kuru dēļ to ir grūti padarīt saderīgu ar Hartas 50. pantu, kā uz to norāda iesniedzējtiesa. Ja šāda sistēma tiktu ieviesta ar Direktīvu 2003/6, būtu jājautā par tās iespējamo spēkā neesamību, tieši iespējama Hartas 50. panta pārkāpuma dēļ.

46. Tomēr ar Direktīvu 2003/6 dalībvalstīm, manuprāt, nav noteikts pienākums piemērot divkāršu – administratīvu sodu un kriminālsodu – sodu uzlikšanas sistēmu, lai sodītu par šī veida prettiesisku rīcību, un tādējādi es neuzskatu, ka šī direktīva būtu nesaderīga ar Hartas 50. pantu.

47. Savos secinājumos lietā *Garlsson Real State* u.c.¹⁵ analizēju Direktīvas 2003/6 saderību ar Hartas 50. pantu. Atsaucos arī uz sodu par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu jauno piemērošanas režīmu, kas ieviests ar Regulu Nr. 596/2014 un Direktīvu 2014/57, ar kurām dalībvalstīm arī nav noteikts pienākums ieviest divkāršu sodu uzlikšanas sistēmu, lai sodītu par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, un tāpēc tās nav nesaderīgas ar tiesībām uz *ne bis in idem*.

48. Trešais precizējums attiecas uz atsaukšanos uz Direktīvu 2014/57 un iespējamo otrā prejudiciālā nolēmuma nepieņemamību. Itālijas valdība apgalvo, ka šī direktīva *ratione temporis* nav piemērojama strīdam, un tā tas arī ir, jo fakti, par kuriem tika uzlikts sods, radās 2008. gadā, un termiņš, lai Direktīvu 2014/57 transponētu valstu tiesībās, beidzās 2016. gada 3. jūlijā.

49. Iesniedzējtiesa apzinās, ka šajās lietās Direktīva 2014/57 nav piemērojama ar termiņiem saistītu iemeslu dēļ. Tāpēc tās (otrais) jautājums Tiesai nav par šīs direktīvas interpretāciju, bet par iespēju iegūt no šīm jaunajām tiesību normām (Direktīva 2014/57 un Regula Nr. 596/2014) noderīgu informāciju, lai pārbaudītu sodu efektivitāti, samērīgumu un preventīvo raksturu, vērtējot *ne bis in idem* principa pārkāpumu¹⁶. Uzskatu, ka, šādi izskaidrots, otrais prejudiciālais jautājums ir pieņemams.

13 Spriedums *Åkerberg Fransson*, 18.–22. punkts.

14 Tādējādi nodokļa uzrēķins un kriminālsodi par ienākumu nodokļa nemaksāšanu Itālijā nenozīmē Savienības tiesību piemērošanu Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē. Šī iemesla dēļ Tiesa ir atzinusi savu kompetences trūkumu atbildēt uz prejudiciālo jautājumu 2015. gada 15. aprīļa rīkojumā *Burzio* (C-497/14, EU:C:2015:251).

15 Secinājumi, 2017. gada 12. septembris, C-537/16, 41.–51. punkts.

16 Šajā ziņā tā norāda, ka gadījumā, ja valsts tiesībās ir tiesību norma, ar ko nosaka kriminālsodu, kurš pārsniedz maksimālo direktīvā norādīto sodu, tiktu garantēta Savienības tiesību efektivitāte un tādējādi, ja vēlāk tiktu noteikts administratīvais sods, tiktu pārkāpts Hartas 50. pants.

A. Pirmais prejudiciālais jautājums: Hartas 50. pantā noteiktā *ne bis in idem* piemērošana divkārtīgai kriminālprocesu un administratīvu procesu ierosināšanai saistībā ar iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu

50. Secinājumos lietā *Menci* es plaši izklāstīju savas pārdomas par:

- Hartas 50. panta piemērošanu nodokļa uzrēķina un kriminālsodu kumulatīvai uzlikšanai, ņemot vērā Tiesas judikatūru, it īpaši spriedumā *Åkerberg Fransson* un citos pirms tā pasludinātajos spriedumos¹⁷;
- ECT judikatūru attiecībā uz *ne bis in idem* gan saistībā ar faktu identiskumu, gan atkārtotu sodu uzlikšanas procedūru piemērošanu¹⁸;
- ECT sprieduma lietā *A. un B. pret Norvēģiju*¹⁹ ietekmi uz Savienības tiesībām²⁰;
- iespēju atzīt Hartas 52. panta 1. punkta pirmajā teikumā minēto līdzekli, lai ierobežotu tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu noziedzīgu nodarījumu²¹.

51. Uzskatu, ka šīs pārdomas *mutatis mutandis* ir izmantojamas, lai interpretētu ar Hartas 50. pantu piešķirtās aizsardzības apjomu saistībā ar divkārtīgu procedūru un sodu – kriminālsodu un administratīvu sodu – piemērošanu par to pašu faktu, kas ir kvalificējams kā iekšējās informācijas ļaunprātīga izmantošana. Tāpēc es atsaucos uz tām.

52. Uz dodot savu pirmo prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai ar Hartas 50. pantu ir atļauts uzsākt administratīvu procedūru, lai sodītu personas, kas pieļāvušas prettiesisku rīcību saistībā ar iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu, ja agrāk galīgā spriedumā ir atzīts, ka minētās rīcības nebija.

53. Lai piemērotu ar Hartas 50. pantu aizsargāto *ne bis in idem* principu, ir jāizpilda četri nosacījumi, proti: 1) kriminālvajātas vai sodītas personas identiskums; 2) vērtēto faktu identiskums (*idem*); 3) atkārtotu sodu uzlikšanas procedūru esamība (*bis*) un 4) viens no diviem nolēmumiem ir kļuvis galīgs.

54. Šajā strīdā iesniedzējtiesa, šķiet, nešaubās, ka abas personas, proti, *A. Zecca* un *E. Di Puma*, attiecībā uz kurām tiek veikta kriminālvajāšana vai kuras tiek sodītas par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu, ir vienas un tās pašas (identiskums). Pret šīm personām ierosināti kriminālprocesi, kuros tika pasludināts attaisnojošs spriedums, kā arī uzsāktas administratīvās procedūras, kuru noslēgumā *Consob* noteica tām naudas sodus un aizliegumu veikt iepriekš minētos pienākumus.

55. Tāpat nav apstrīdēts neviens no procesos (šajā gadījumā kriminālprocesos) pieņemtajiem nolēmumiem *res judicata* spēks. Kriminālprocesā, ko pret *A. Zecca* un *E. Di Puma* ierosināja prokuratūra, *Tribunale di Milano – Sezione penale* (Milānas tiesas Krimināllietu palāta) viņus attaisnoja par TUF 184. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu pārmesto faktu neesamības dēļ. Šis spriedums ir ieguvis *res judicata* spēku²².

¹⁷ Secinājumi lietā *Menci*, 27.–34. punkts.

¹⁸ Turpat, 35.–56. punkts.

¹⁹ CE:ECHR:2016:1115JUD002413011

²⁰ Secinājumi lietā *Menci*, 57.–77. punkts.

²¹ Turpat, 78.–94. punkts.

²² *Consob* kā civilprasītāja krimināllietā to pārsūdzēja, bet *Corte suprema di cassazione* (Augstākā tiesa) skaidri norāda, ka “atbildētāju attaisnojošais spriedums krimināllietā ir ieguvis *res judicata* spēku” (lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 8. punkts).

56. Vērtēto faktu identiskums (*idem*), šķiet, arī netiek apstrīdēts un nerada grūtības tiesai *a quo*. Fakti, par kuriem tika veikta kriminālvajāšana attiecībā uz A. Zecca un E. Di Puma, kas tika attaisnoti krimināllietā, ir identiski tiem (iekšējās informācijas izmantošana), par kuriem *Consob* uzlika administratīvos sodus.

57. Tāpēc iesniedzējtiesa galvenokārt šaubās par divkāršu vai divkāršu sodu uzlikšanas procedūru esamību (*bis*). Jānoskaidro, vai Hartas 50. pants ir pārkāpts, ja pēc galīga attaisnojoša sprieduma krimināllietā sodāmās rīcības neesamības dēļ par tiem pašiem faktiem pret attaisnoto personu var tikt piemērota (vai turpināta jau uzsāktā) *Consob* sodu uzlikšanas procedūra, kurā, iespējams, tiek noteikti sodi, kas no formāla viedokļa ir administratīvi, bet faktiski ir īsti *kriminālsodi*.

58. Kā esmu norādījis secinājumos lietā *Menci*²³, Tiesa saistībā ar Hartas 50. pantu kā parametrus ir izmantojusi tā saukto *Engel* kritērijus, lai noteiktu, kad administratīva rakstura procedūrai principā ir krimināltiesisks raksturs²⁴.

59. Pirmajam “*Engel*” kritērijam (pārkāpuma juridiskā kvalifikācija valsts tiesībās) šajā gadījumā ir maza nozīme, jo Itālijas tiesībās *Consob* procedūras un uzliktie sodi tiek kvalificēti kā administratīvas procedūras un administratīvi sodi. Tomēr tas nedrīkst liegt analizēt to vēlāk, izmantojot pārējos divus kritērijus²⁵.

60. Otrais “*Engel*” kritērijs attiecas uz pārkāpuma juridisko būtību. Pārkāpumam, kas tiek saukts par administratīvu pārkāpumu, faktiski būs krimināltiesisks raksturs, ja ir izpildīta virkne nosacījumu (tostarp, ka sodīšana par to notiek represijas un prevencijas nolūkā, tā neaprobežojas tikai ar zaudējumu atlīdzības noteikšanu, un tiek saglabāti tādu tiesiski labumi, kuru aizsardzība parasti tiek garantēta ar krimināltiesību normām), kurus minēju secinājumos lietā *Menci*²⁶.

61. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, ņemot vērā prettiesisko darbību būtību, administratīvajiem pārkāpumiem, par kuriem *Consob* nosaka sodus, saskaņā ar otro “*Engel*” kritēriju faktiski ir krimināltiesisks raksturs, un tam es piekritu. Ar tām aizsargātie labumi (*TUF* 187.*bis* pants) ir identiski tiem, kas tiek aizsargāti saistībā ar attiecīgiem noziedzīgiem nodarījumiem (*TUF* 184. pants). Gan ar vienām, gan otrām normām tiek mēģināts nodrošināt finanšu tirgu integritāti un sabiedrības uzticēšanos darījumu drošībai. Sodu uzlikšanas pilnvaru piešķiršanai *Consob*, lai sodītu par šī veida pārkāpumiem, ir gan preventīvs mērķis (atturēt nākamus pārkāpējus no prettiesiskas rīcības saistībā ar iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu), gan arī represīvs mērķis (sodīt tos, kas izdarījuši šī veida nodarījumus, un novērst to atkārtotu izdarīšanu)²⁷.

62. Trešais “*Engel*” kritērijs attiecas uz soda būtību un bardzības pakāpi, kas ir jāizvērtē saskaņā ar kritērijiem, kurus arī esmu minējis secinājumos lietā *Menci*²⁸. Iesniedzējtiesa atzīst, ka, ņemot vērā daudzveidīgos sodus, kurus *Consob* var uzlikt, it īpaši naudas soda lielo apmēru, ko tā var noteikt, sodiem piemīt skaidras kriminālsodu iezīmes.

63. Soda bardzība ir jāvērtē, ņemot vērā to, kāds sods *a priori* var tikt uzlikts attiecīgajai personai, nevis to, kāds ir galīgais vai izpildītais sods – iespējamai vēlākai kriminālsoda mikstināšanai vai neizpildei apžēlošanas dēļ nebūtu nozīmes²⁹. Hartas 50. panta piemērošana nav arī pakārtota tam, ka vienā no diviem procesiem ir pieņemts galīgs nolēmums, ar kuru attiecīgā persona ir atzīta par

23 31. punkts.

24 Spriedumi, *Åkerberg Fransson*, 35. punkts, un 2012. gada 5. jūnijs, *Bonda* (C-489/10, EU:C:2012:319), 37. punkts.

25 46. un 111. punkts.

26 Turpat, 47. un 112.–115. punkts.

27 Šajā nozīmē skat. ECT, 2014. gada 4. marts, *Grande Stevens* un citi pret Itāliju (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010), 96. punkts.

28 48. un 119. punkts.

29 ECT, 2014. gada 4. marts, *Grande Stevens* un citi pret Itāliju (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010), 97. un 98. punkts.

atbildīgu pārkāpuma izdarīšanā un uzlikts sods. Kā savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norāda iesniedzējtiesa, normu attiecībā uz sodu uzlikšanu efektivitāte katrā ziņā ir jāvērtē atbilstoši pārkāpuma konstatējumam, tāpēc, ja tika atzīta minētā pārkāpuma neesamība, jautājumam par sodu efektivitāti nebūtu jārodas.

64. Manuprāt, Hartas 50. pantā paredzēto tiesību uz *ne bis in idem* īstenošana liedz uzsākt vai turpināt administratīvā soda uzlikšanas procedūru par tiem pašiem faktiem pēc tam, kad pārkāpēji ir attaisnoti ar galīgu spriedumu krimināllietā. Hartas 50. panta būtiskais saturs tiktu vājināts, ja, lemjot par *ne bis in idem* pārkāpumiem, tiktu ņemti vērā tikai nolēmumi par sodu uzlikšanu, nevis attaisnojoši nolēmumi.

65. Ja pieņemtu, ka attaisnojošiem nolēmumiem nav ietekmes uz *ne bis in idem*, nevienam nebūtu tiesiskās noteiktības, ko sniedz šīs tiesības, kuras ietver garantiju pēc galīga attaisnojoša sprieduma krimināllietā pasludināšanas netikt vajātam vai sodītam. Valsts savu represīvo varu nevar izmantot otru reizi, lai par tiem pašiem faktiem vērstos pret individu, kurš ir galīgi attaisnots krimināllietā. Šis aizliegums ir piemērojams gan jaunam kriminālprocesam, gan administratīvajai procedūrai, kurā faktiski tiek noteikti kriminālsodi.

66. Šajā ziņā ECT ir apstiprinājusi, ka *ne bis in idem* raksturīgā garantija ir piemērojama ne tikai divkārsai notiesāšanai, bet arī dubultai apsūdzībai, proti, personām, kurām tika izvirzīta apsūdzība, bet kuras nav tikušas notiesātas. Tā arī apstiprināja, ka nav nozīmes tam, vai administratīvā procedūra norisinās pirms vai pēc kriminālprocesa, vai pirmais sods ir izlīdzināts ar otrajā procesā piemēroto sodu, vai tam, vai attiecīgā persona tika attaisnota pirmā vai otrā procesa beigās³⁰.

67. No šī viedokļa raugoties, Hartas 50. pantā paredzētās tiesības uz *ne bis in idem* nodrošina individu tiesisko noteiktību tādējādi, ka attiecībā uz viņiem pieņemtus galīgus tiesas nolēmumus nevar apstrīdēt, administrācijai vēlāk veicot ar sodu uzlikšanu saistītus pasākumus. Attaisnojošu (galīgu) spriedumu krimināllietā *res judicata* spēks nebūtu ievērots, ja tāda administratīva iestāde kā *Consob* varētu tos neņemt vērā, uzskatīdama par pierādītiem tos pašus faktus, kuru neesamību bija atzinusi krimināltiesā.

68. Iesniedzējtiesā savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu pati atsauca uz šo mijiedarbību starp *ne bis in idem* un *res judicata* sekām. Tā it īpaši norāda uz pretrunīgu nolēmumu pasludināšanas risku attiecībā uz *A. Zecca* un *E. Di Puma* darbībām, ja Itālijas krimināltiesas attaisnojošs galīgs spriedums neliegtu *Consob* uzlikt viņiem administratīvus sodus par tiem pašiem faktiem saistībā ar iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu³¹.

69. Saistībā ar to ir jāatgādina pastāvīgā Tiesas judikatūra attiecībā uz to, cik liela nozīme Savienības tiesību sistēmā un valstu tiesību sistēmās ir *res judicata* principam. Lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan pareizu tiesvedību, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad izsmelti visi pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai pēc tam, kad beidzies šādu tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanai paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt apstrīdēti³².

30 ECT nosprieda, ka ir ticis pārkāpts *ne bis in idem*, jo nodokļu iestādes uzlika sodus pēc tam, kad krimināltiesas bija attaisnojušas pārkāpējus paralēlos vai secīgos procesos (spriedumi, 2015. gada 30. aprīlis, *Kapetanios* un citi pret Grieķiju, CE:ECHR:2015:0430JUD000345312, un 2016. gada 9. jūnijs, *Sismanidis* un *Sitaridis* pret Grieķiju, CE:ECHR:2016:0609JUD006660209).

31 Iesniedzējtiesā norāda, ka, ja otrā tiesvedība turpinātos arī tad, kad galīgā nolēmumā ir konstatēta noziedzīgu nodarījumu veidojoša fakta neesamība, lai varētu piemērot turpmākus sodus, iespējams iznākums būtu vairāku pretrunīgu nolēmumu pieņemšanas risks vienā dalībvalstī, jo pēc attaisnojoša sprieduma krimināllietā par tiem pašiem faktiem varētu tikt pasludināts notiesājošs spriedums saistībā ar administratīvu pārkāpumu un uzlikti attiecīgi sodi.

32 Skat. arī spriedumus, 2009. gada 3. septembris, *Fallimento Olimpiclub*, (C-2/08, EU:C:2009:506), 22. punkts; 2015. gada 6. oktobris, *Társia* (C-69/14, EU:C:2015:662), 28. punkts, un 2015. gada 11. novembris, *Klausner Holz Niedersachsen* (C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742), 38. punkts.

70. Katrā ziņā Savienības tiesībās valsts tiesai nav noteikts pienākums nepiemērot valsts procesuālos noteikumus, kas tiesas nolējumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst Savienības tiesību pārkāpumu, kas ir pieļauts ar attiecīgo nolēmumu³³. Ja nav Savienības tiesiskā regulējuma par attiecīgo jautājumu, *res judicata* spēka principa īstenošanas kārtība ir jānosaka dalībvalstu tiesību sistēmā saskaņā ar šo valstu procesuālās autonomijas principu³⁴.

71. Šī Tiesas judikatūra atbalsta iepriekš minēto domu, proti, ka Hartas 50. pantā paredzētās tiesības uz *ne bis in idem* nostiprina *res judicata* principa ievērošanu attiecībā uz valsts spriedumiem krimināllietās, aizliedzot vēlāk par tiem pašiem faktiem uzlikt pretēja satura sodus. Tādējādi nevar uzskatīt, ka Direktīvas 2003/6 14. panta 1. punktā vai Tiesas judikatūrā noteiktā nepieciešamība piemērot efektīvus, samērīgus un preventīvus sodus valsts tiesām nozīmē pienākumu neievērot attaisnojoša galīga sprieduma krimināllietā *res judicata* spēku.

72. Visbeidzot man ir jāatsaucas uz ECT judikatūras maiņas spriedumā lietā *A un B pret Norvēģiju*³⁵ iespējamo ietekmi uz šo strīdu. Saskaņā ar šo spriedumu, kumulatīvi piemērojot administratīvo sodu uzlikšanas procedūru un kriminālprocesu, 7. protokola 4. pants nav pārkāpts, ja tos vieno pietiekami cieša saikne faktu un laika ziņā. Daži lietas dalībnieki savos rakstveida un mutvārdu apsvērumos ierosināja attiecināt šo judikatūru uz Hartas 50. panta piemērošanu, lai attaisnotu Itālijas divkāršu sodu par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu uzlikšanas sistēmu.

73. Nepiekrītu šim argumentam to iemeslu dēļ, kurus esmu sīki izklāstījis secinājumos lietā *Menci*³⁶. Uzskatu, ka Tiesai nebūtu jāpieņem Hartas 50. pantā paredzēto tiesību uz *ne bis in idem* šaura interpretācija un būtu jāatsakās ievērot ECT judikatūras maiņu attiecībā uz 7. protokola 4. punktu. Gluži pretēji, tai ir jāsauglabā visaugstākais šo tiesību aizsardzības līmenis saskaņā ar spriedumiem, kas līdz šim ir pasludināti attiecībā uz Hartas 50. pantu.

74. Šajā lietā iesniedzējtiesa, kas ir vislabākajā situācijā, lai izvērtētu, vai administratīvajiem sodiem, par kuriem tai jālemj, patiešām ir krimināltiesisks raksturs, apgalvo, ka tiem, kurus *Consob* piemēro *A. Zecca* un *E. Di Puma*, ir šis raksturs un ka pārkāpumiem, par kuriem tā soda, ir tāds pats mērķis kā kriminālpārkāpumiem saistībā ar tirgus ļaunprātīgu izmantošanu. Tādējādi, piemērojot "*Engel*" kritērijus pamatlietā, būtu jākonstatē Hartas 50. panta pārkāpums.

75. Saskaņā ar šo premisu visatbilstīgākais secinājums ir, ka tāds valsts tiesiskais regulējums kā Itālijas regulējums par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu atļauj divkāršu – administratīvu (bet faktiski kriminālsodu) un kriminālsodu – sodu uzlikšanu par vienu un to pašu prettiesisko rīcību, neparedzot skaidru procesuālo mehānismu, lai novērstu nodarījumu izdarītāju dubultu sodīšanu un divkāršu sodu uzlikšanu viņiem. Tādējādi ir pārkāptas ar Hartas 50. pantu aizsargātās tiesības uz *ne bis in idem*, jo [ar to] ir atļauts uzsākt administratīvu procedūru, lai sodītu personas, kas pieļāvušas prettiesisku rīcību saistībā ar iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu, ja iepriekš pasludinātajā galīgajā spriedumā tika atzīta minētās rīcības neesamība.

33 Spriedumi, 2006. gada 16. marts, *Kapferer* (C-234/04, EU:C:2006:178), 22. punkts; 2009. gada 3. septembris, *Fallimento Olimpiclub*, (C-2/08, EU:C:2009:506), 23. punkts; 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti* (C-213/13, EU:C:2014:2067), 59. punkts, un 2015. gada 6. oktobris, *Târșia* (C-69/14, EU:C:2015:662), 29. punkts.

34 Tomēr šis piemērošanas mehānisms nedrīkst būt mazāk labvēlīgs par to, kas reglamentē līdzīgas situācijas valsts teritorijā (lidzvērtības princips), ne arī tāds, kas padara faktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinā Savienības tiesību sistēmā paredzēto tiesību īstenošanu (efektivitātes princips). Skat. iepriekšējā zemsvītras piezīmē minētos spriedumus un spriedumu, 2015. gada 11. novembris, *Klausner Holz Niedersachsen* (C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742), 40. punkts.

35 CE:ECHR:2016:1115JUD002413011.

36 63.–73. punkts.

B. Otrais prejudiciālais jautājums: sodu efektivitātes prasība kā iespējamais Hartas 50. pantā noteikto tiesību uz *ne bis in idem* ierobežojums

76. Ar savu otro jautājumu *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) vēlas noskaidrot, vai valsts tiesai ir jāņem vērā Direktīvā 2014/57 noteiktie sodu uzlikšanas ierobežojumi, lai vērtētu sodu efektivitāti, samērīgumu un preventīvo raksturu, un saskaņā ar to noteiktu, vai ir pārkāpts Hartas 50. pants.

77. Spriedumu *Åkerberg Fransson* iesniedzējtiesa interpretē tādējādi, ka, saskaroties ar Hartas 50. pantu, pēc *ne bis in idem* piemērošanas tai būtu pienākums izvērtēt “pārējo” sodu efektivitāti, samērīgumu un preventīvo raksturu. Lai to izdarītu, ir jānoskaidro, vai var atsaukties uz Direktīvā 2014/57 minēto kriminālsodu ierobežojumiem³⁷.

78. Balstoties uz šo sprieduma *Åkerberg Fransson* interpretāciju, iesniedzējtiesa apgalvo, ka, tā kā attaisnojošs spriedums krimināllietā (tāds kā attiecībā uz *A. Zecca* un *E. Di Puma* pasludinātais) nozīmē sodu nepiemērošanu kriminālprocesos, Hartas 50. pants varētu nepieļaut tāds vēlāk uzliktus administratīvus sodus (ar krimināltiesisku raksturu), ko piemēro *Consob*³⁸.

79. Nepiekrītu šai sprieduma *Åkerberg Fransson* interpretācijai. Manuprāt, no tā 36. punkta³⁹ neizriet, ka Hartas 50. pantā paredzēto tiesību uz *ne bis in idem* piemērošanas joma ir pakļauta nosacījumam, ka attaisnojoša sprieduma krimināllietā gadījumā par tiem pašiem faktiem var uzlikt citus efektīvus, samērīgus un preventīvus sodus. Šis nosacījums neizriet nedz no Direktīvas 2003/6 14. panta 1. punkta, nedz no Direktīvas 2014/57 7. panta 1. punkta.

80. Tāpat kā Komisija es uzskatu, ka sodu efektivitātes prasība nav Hartas 50. pantā noteikto tiesību uz *ne bis in idem* ierobežojums. Pienākums piemērot efektīvus, samērīgus un preventīvus sodus ir jāpilda dalībvalstīm vispārēji un neatkarīgi no tā, vai tās pieņem divkāršu (administratīvo sodu un kriminālsodu) sodu uzlikšanas sistēmu vai arī tikai viena soda (kriminālsoda) uzlikšanas sistēmu, lai sodītu par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu. Lai kāds būtu izvēlētais mehānisms, sodu uzlikšanas kārtībai ir jābūt efektīvai un katrā ziņā ir jāievēro ar Hartas 50. pantu aizsargātās tiesības uz *ne bis in idem*.

81. Kā esmu norādījis secinājumos lietās *Menci*⁴⁰ un *Garlsson Real State* u.c.⁴¹, tikai saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punkta horizontālo noteikumu varētu izsvērt, vai par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu uzlikto sodu efektivitāte var tikt kvalificēta kā “vispārējo interešu mērķis”, kas var pamatot izņēmumus no Hartas 50. panta⁴².

37 Lai arī šī direktīva nav piemērojama *ratione temporis* lietas faktiem, to kā papildu elementu var izmantot interpretācijā (skat. 49. un 50. punktu).

38 *Doppio binario sanzionatorio* esot pamatots ar nepieciešamību nodrošināt sodu efektivitāti, samērīgumu un preventīvo raksturu, lai sodītu rīcību saistībā ar tirgus ļaunprātīgu izmantošanu. Tāpat kā *Consob*, Itālijas, Vācijas un Portugāles valdības savos apsvērumos aizstāv viedokli, ka šis sodu iezīmes ļauj ierobežot Hartas 50. panta piemērošanas jomu, tāpēc divkāršu – administratīvo sodu un kriminālsodu – sodu uzlikšana padarītu cīņu pret tirgus ļaunprātīgu izmantošanu efektīvāku.

39 “Iesniedzējtiesai atbilstoši šiem kritērijiem [*Engel* kritēriji] ir “jānovērtē”, vai ir jāveic valsts tiesiskajā regulējumā paredzētā nodokļa uzrēķina un kriminālsoda kumulatīva piemērošana atbilstoši valsts standartiem šī sprieduma 29. punkta izpratnē, kas attiecīgajā gadījumā varētu izraisīt to, ka šāda kumulatīva piemērošana ir pretrunā minētajiem standartiem, ar nosacījumu, ka atlikušie sodi, kurus var piemērot, ir efektīvi, samērīgi un atturoši [...]”

40 78.–93. punkts.

41 Lieta C-537/16, 74.–80. punkts.

42 Skat. spriedumu, 2014. gada 27. maijs, *Spasic* (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586), 55. punkts.

82. Saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punkta pirmā teikuma horizontālo noteikumu tiesību uz *ne bis in idem* ierobežojums ir jānosaka tiesību aktos un ir jāievēro to būtiskais saturs. Saskaņā ar minētā punkta otro teikumu *ne bis in idem* ierobežojumus atbilstoši samērīguma principam drīkst noteikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst Savienības atzītajiem vispārējo interešu mērķiem vai nepieciešamībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības⁴³.

83. Pirmais un ceturtais no četriem obligātajiem nosacījumiem, lai konstatētu pamattiesību ierobežojumu, šajā gadījumā nerada īpašas grūtības. Valsts likumā tiktu paredzēta dubultā sodīšana, un tas atbilstu vispārējo interešu mērķim, kas ir pieņemts Savienības tiesībās (proti, finanšu tirgu integritātes aizsardzība).

84. Tomēr es šaubos, vai šajā ziņā ir ievērots tiesību netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu pārkāpumu būtiskais saturs. Katrā ziņā – un tas ir galvenais faktors – pašlaik analizētais ierobežojums, manuprāt, nav nepieciešams Hartas 52. panta 1. punkta izpratnē.

85. Tas, ka dalībvalstu regulējumā šajā jomā ir rasti atšķirīgi risinājumi, manuprāt, pats par sevi ir pierādījums tam, ka šis ierobežojums nav nepieciešams. Ja tas patiešām būtu nepieciešams saskaņā ar Hartas 52. panta 1. punktu, tas būtu nepieciešams visām, nevis dažām dalībvalstīm. Dažas dalībvalstis saistībā ar tirgus ļaunprātīgu izmantošanu ir ieviesušas viena soda uzlikšanas sistēmu, un citas ir saglabājušas divkāršu sodu uzlikšanas sistēmas, bet ir ieviesušas procesuālus mehānismus ("*aiguillage*" Francijā), kas liedz sodu kumulatīvu piemērošanu⁴⁴.

86. Soda preventīvā spēja ir atkarīga no tā bardzības: neapšaubāmi, ka brīvības atņemšanas sodi (proti, par noziedzīgiem nodarījumiem paredzētie sodi) attur efektīvāk nekā naudas sodi (administratīvajai kārtībai raksturīgi sodi). Sistēmā, kurā tie tiek apvienoti, tos nedubultojo, un kurā naudas sodi ir paredzēti par mazāk smagiem nodarījumiem un brīvības atņemšanas sodus piemēro par smagākiem pārkāpumiem, tiks sasniegts mērķis novērst šis ļaunprātīgas izmantošanas izplatību.

87. Runājot par efektivitāti, es nesaprotu, kāpēc, runājot par faktiskiem kriminālsodiem, attiecībā uz kuriem tādējādi ir jāievēro krimināltiesībās paredzētās garantijas, administrācijas struktūru darbībai noteikti būtu jābūt efektīvākai nekā tiesu darbībai. Dalībvalstīm ir jāveic atbilstīgi pasākumi (lēģislatīvi, administratīvi un tiesu līmenī), lai apkarotu tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, pielāgojot to efektivitāti ar Hartu aizsargāto tiesību ievērošanai.

88. Tādējādi sodu efektivitāte, samērīgums un preventīvais raksturs nav ar Hartas 50. pantu aizsargāto tiesību uz *ne bis in idem* piemērošanas jomas ierobežojums.

IV. Secinājumi

89. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai uz *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pants

⁴³ Turpat, 56. punkts.

⁴⁴ Skat. plašo salīdzinošo tiesību pētījumu, ko veikuši daudzi autori monogrāfijā *Revue internationale des services financiers/International Journal for Financial Services*, 2015, Nr. 1; kā arī Lecoq, A., "Principe *non bis in idem*: vers l'esquisse d'une standardisation de l'Una Via procédural: expériences belges et françaises", *Tijdschrift voor rechtspersoon en vennootschap/Revue pratique des sociétés* 2016, Nr. 6, 645.–668. lpp.; Club des juristes, *Poursuite et sanction des abus de marché: le droit français à l'épreuve des textes communautaires et des jurisprudences récentes (CEDH, CJUE, Conseil constitutionnel)*, 2015. gada maijs, www.leclubdesjuristes.com/les-commissions/rapport-poursuite-et-sanction-des-abus-de-marche/.

- 1) nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, ar ko ir atļautas procedūras, kurās personām, kas īstenojušas rīcību saistībā ar tirgus ļaunprātīgu izmantošanu, tiek uzlikti administratīvie sodi, kuriem faktiski ir krimināltiesisks raksturs, ja attiecībā uz tiem pašiem faktiem un tām pašām personām iepriekš pasludinātā attaisnojošā un galīgā spriedumā krimināllietā ir nospriests, ka tādas rīcības nav bijis;
- 2) tādos apstākļos kā pamatlietā nevar tikt ierobežots ar prasību, ka par tirgus ļaunprātīgu izmantošanu piemērojamiem sodiem ir jābūt efektīviem, samērīgiem un preventīviem.